

Cím: Adaptív Addíció

A szerző(k) és / vagy előadó(k) neve:

Erdélyi Balázs Farkas, Fodor Benedek, Uherkovich Gál Győző

Intézmény, kar:

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Építészmérnöki Kar

Szak, specializáció, évfolyam:

**építészmérnöki osztatlan mesterképzés és építész mesterképzés, várostervezés
specializáció, építőművészeti specializáció**

Témavezető(k) neve, tudományos fokozata, beosztása:

Perényi Tamás DLA egyetemi docens

ADAPTÍV ADDÍCIÓ

A 80-as években Dévényi Tamás és Hegedűs Péter tervei alapján felépült a mozgássérültek lakótelepe Pesthidegkúton. A részben társadalmi kezdeményezés útján megszületett lakótelep házaiba eredetileg intézetekben élő, mozgássérült fiatalok költöztek, akik kedvezményesen vásárolhatták meg a lakásokat. Más országokban hasonlóan működő közösségekkel szoros kapcsolatot ápoltak, egymást is meglátogathatták.

Éppen ezért a tervek is ennek a különleges kritériumnak a szemléletében készültek, tudván, hogy itt ilyen életmódú közösség fog lakni. Az akadálymentes tervezés természetesen a minimum volt, mindamellett, hogy 40 évvel ezelőtt még nem volt a mai szintű rendszerben, valamint tudományosan ennyire pontosan kezelve a kérdés. A tervező kialakított egy többszintű modulrendszert, s ebbe a beköltöző lakók saját egyedi igényei szerint alakította ki a helyiségeket. Eredetileg csak ideiglenes lakhatásra szánták az 54 lakást, így egyszintesek, méretük 60 négyzetméter.

A modulrendszer alsó szintje a ház alakú lakóegység. 6 méter széles 10 méter hosszú lakások ötösével összefogva adnak ki egy tömböt, ezzel egy zárt sorúan beépített érzést kölcsönözve az utcáknak. Az épületek kis léptéke, építészeti igényes, szerethető megjelenése mellett a városépítészeti kialakítás is példaértékű. Az építészet nem áll meg az épületek formálásánál, a felületek kidolgozásánál, hanem a külső, köztes terek használatára is kiterjed. A privát, félprivát, félpublikus és publikus terek rendszere és kapcsolatai kidolgozottak, bár mára közterületek állapota felújításra szorulna, mind jogi, mind anyagi értelemben.

A telep a mai napig népszerű, bár a legtöbb lakásban már nem mozgássérültek laknak, hanem egy inhomogén lakóközösség él ott. Az ő mai igényeiknek a többsége teljesen más, mint ami az eredeti lakosoknak volt. Családok élnek itt, gyerekekkel, illetve aktív idősebb házaspárok. Ezeknek az embereknek nagyobb helyre lenne szükségük, mint 60 négyzetméter: a gyerekek tinédzser korukban már örülnének egy saját szobának, a felnőttek kertbe építenének nyári konyhát, műhelyt. Ennek köszönhetően már ma is próbálkoznak bővítésekkel, tetőtér beépítésekkel.

Kezdeti elképzeléseinkben különböző funkcionális igényekre, különböző formai választ adtunk és főként az anyaghasználat vált volna a közös kapocsá ezen bővítések között. Később azonban rájöttünk, hogy a házak tervezése a leendő lakosok igényeinek megfelelően történt, külső burkuk/tömegük volt azonos, de belső funkcionális osztásukban eltérhettek egymástól. Ebből a tudásból kiindulva mi egy egységes modulban kezdtünk gondolkodni, mely anyagában és tömegében azonos.

Fontos volt nekünk, hogy egy olyan eszközkészletet adjunk a lakosságnak, amellyel a magas építészeti minőséget nem roncsolják, és a hely továbbra is egységes képet mutasson, noha semmilyen védettség alá nem tartozik. Az igényekre adott válaszuk alapja az eredeti modulrendszer, mely a lakások és a tömbök egymáshoz való viszonyából alakul. Ha feldarabolnánk az egész tervet egymástól párhuzamosan 3,30 méteres távolságban és ezekre merőleges síkokkal, akkor az ebből kialakult háromdimenziós kocka alakú egységeket kapjuk, ezekkel dolgoztunk.

Ezeket a kockákat szabadon le lehet tenni az általunk felvázolt koordinátarendszerben. Bővíthető az épület a kert felé, ezzel például nagyobb nappalít lehet elérni, de a kertbe több kockát is le lehet tenni, így plusz háló vagy dolgozószobákat nyitni az épület tömegébe. Amennyiben a kockák nem kapcsolódnak az eredeti épülethez, akkor egy egység kihagyásával egy új melléképületet, tárolót, műhelyt, nyári konyhát lehet kialakítani. Ha valaki inkább a tetőterét szeretné beépíteni, ő megteheti azt, hogy az oromfalak mögötti részen helyezi el a kockáit, ezzel egy nagyobb, jobban kihasználható tetőteret hozhat létre.

A lakók igényeiknek megfelelően építtetnek egy vagy több kockát, ez által egy változatos szövet jön létre, mely egyfajta parazitaként települ rá a meglévő épületekre, erős kontrasztot létrehozva azok rendszerével. A telep mai állapotában is jelen van a bővítésekből származó rendezetlenség, de összefogó építészeti karakter nélkül inkább elnyomja, mint kiegészíti a telep nagyszerűségét. Reményeink szerint egy egységes irány ellenpólusként szolgálhat, ezzel kiemelve a meglévő karaktert. A modulrendszer elemei akár csereként is szolgálhatnak a parkolókban megjelent garázsodéokra.

Fontosnak találtuk, hogy konkrét eseteket vizsgálva próbáljuk ki modulrendszerünk alkalmazhatóságát, így előálltunk pár fiktív scenárióval, melyekből kiindulva a telep egyik öt házból álló együttesét tűztük ki alanyul. A bővítéseknek köszönhetően további szobák épültek, kockánként 8 négyzetméter hasznos alapterülettel. Szomszédos telkeken létesített bővítések kombinálásával létrejöhetnek olyan teresedések, melyek teljes egészében privát belső kertként működhetnek. Megvizsgáltuk annak lehetőségét, hogy az eredetileg meglévő járdát - mely a telkek hátsó határán húzódott és közterülethez tartozott- visszaállítjuk, ezzel a hátsó bejutás lehetőségét ismételten megteremtve. A bővítések nyílászáróinak osztása változhat a bennük elhelyezett funkció függvényében.

Az emeleti tetőtérbeépítések jelentősen növelik a tetőtér használhatóságát. Figyelembe véve a terület szabályozás szerinti 0,5-es szintterületi mutatóját, az épületek alapterületének kétszerezére is van lehetőségünk, mely túlszárnyalja a tervezett rendszer lehetőségein. A tetőtér ilyesfajta beépítésével további lehetőségek nyíltak lépcsők elhelyezésére. Nem tartjuk kizártnak, hogy extenzív zöldtető, vagy terasz kerüljön a lentebb elhelyezett bővítések tetejére, ez köszönhető a rendelkezésre álló 70-80 cm-nek melyben lapostető és attika létesítendő. Ez a szám az eredeti 2.50 m-es belmagasság, valamint a 3.20-3.30 m magas bővítések különbségeként jött ki, természetesen nem tartjuk kizártnak, hogy a bővítések nagyobb belmagassággal rendelkezzenek, ez esetben egyenes rétegrendű tető kerül megépítésre.

Az eredeti épületek beton sávalappal épültek, ezekre falazott szerkezet és ragasztott kisméretű téglaburkolat került. A szomszédos épületek teherhordó falai közösek, alapvetően nem volt tetőtéri beépítés tervezve, hiszen mozgáskorlátozott emberek számára épült a lakótelep. A héjalás szerepét még több helyen is a 60-as években elterjedt azbesztpala tölti be, de több ház esetében is ez már cserére került.

A meglévő épület falazott, téglaburkolatos szerkezetének megjelenését és eredetiségét figyelembe véve úgy döntöttünk, hogy a tervezett bővítések anyagukban és formavilágukban is eltérnek az épületegyüttes meglévő elemitől, ezzel "hamisítás" nélkül történik meg a bővülés. Hamar rájöttünk azonban, hogy lehetőségeink és ezen alapelvek mentén haladva beavatkozásunk drasztikusnak tűnhet a kertvárosi környezetben.

Az általunk tervezett bővítést alapvetően egy fa könnyűszerkezetnek képzeltük el, ennek célja egyrészt a meglévő téglaburkolatra való terhelés minimalizálása volt. A könnyűszerkezet

továbbá lehetővé teszi, hogy a modulrendszer bővítése egyszerűbben lefolyjon, ha a későbbiekben ilyesmire kerülne sor.

A faszerkezet természetességét megtartandó fagyapot hőszigetelést, illetve egy átszellőztetett függőleges fenyő deszkaburkolatot terveztünk az épületre. A faburkolatot ideálisnak találtuk a meglévő téglaburkolattal való párosításhoz, hiszen semleges megjelenésével erősíti a meglévő karaktert.

Az utcán haladva a bővítések nem szembeötlők, hiszen főként a kert felé történik azoknak építése. A tetőtéri beépítés, ha épülethomlokzatra is kerül, az oromfalra ráépítve, nem pedig azt kicserélve vagy arra ráakarva létesül, ezzel az utcai homlokzaton, annak hangulatán kevésbé változtat.